

Gerard van Bortel

CO₂ neutraal én Circulair in 2050: volstrekt naïef of haalbaar perspectief?

Woningcorporaties boeken aardig voortgang met het verduurzamen van hun woningbezit. Met een gemiddelde EnergielIndex van 1,65 halverwege 2018, zijn ze volgens de Aedes-benchmark goed op weg naar een gemiddelde EnergielIndex van 1,4 (label B) in 2021. Uit het onlangs gepubliceerde WoonOnderzoek Nederland 2018 blijkt dat eind 2018 de corporatiesector koploper verduurzaming is: 61 procent van de corporatiewoningen heeft een 'groen' label (Labels A, B en C). De koopsector bevindt zich daar vlak achter met 58 procent. De particuliere huursector ligt ver achter met slechts 44 procent 'groene' labels.

Ook het wegwerken van woningen met F en G labels gaat vlot in de corporatiesector. Slechts 9 procent van de sociale huurwoningen had in 2018 nog zo'n donkerrood label. In de koopsector was dat 24 procent, en in de particuliere huursector maar liefst 33 procent. Corporaties doen het dus, zeker in vergelijking met de andere sectoren, heel aardig.

De focus van corporaties op het verhogen van energieprestaties levert overduidelijk mooie resultaten op. Maar ik vrees dat die focus ook kan leiden tot blindheid voor andere duurzaamheidskansen, bijvoorbeeld op het vlak van circulariteit. We hebben namelijk niet alleen een stip op de horizon om in 2050 CO₂-neutraal te zijn. In dat jaar wil onze regering ook een circulaire gebouwde omgeving realiseren waarin uitputting van natuurlijke hulpbronnen is uitgebannen door slimmere ontwerpen en hergebruik van materialen.

Circulariteit staat op dit moment slechts op de radar van een handjevol corporaties. Gevraagd naar zijn visie op circulair bouwen en renoveren – in een interview met Cobouw, maart vorig jaar – reageerde Aedes-voorzitter Marnix Norder uitgesproken terughoudend: "Circulair bouwen vertraagt de boel," stelde hij. "Ik vind dat we maar één stap per keer moeten doen. Niet alles tegelijk. Dus twee vliegen in één klap is volstrekt naïef. We moeten oppassen dat we niet ambitie op ambitie stapelen."

Misschien heeft Marnix Norder een punt: de focus op energiezuinigheid levert duidelijk resultaten op, en zomaar circulariteit toevoegen als tweede stip op de horizon zou

kunnen leiden tot verlies aan focus en daardoor verlies aan tempo. Maar klopt het wel dat CO₂-neutraal en circulair twee ambities zijn die je alleen kunt stapelen? Misschien is het eerder een kwestie van slim vervlechten. Daar zijn aardig wat aanwijzingen voor. Opschalen, ketensamenwerking, modulaire concepten en prefabricage worden breed gezien als succesfactoren voor de energietransitie. Diezelfde factoren staan ook centraal in circulair bouwen en renoveren. Bij de TU Delft denken we daarom dat die vervlechting van ambities mogelijk is.

Samen met koplopers in de corporatiesector zijn we druk bezig met het ontwikkelen van concepten die circulariteit en hoge energieprestaties combineren met flexibiliteit en aandacht voor bewonerswensen. Dat doen we door stapsgewijs innovatieve concepten te ontwikkelen: van idee, naar concept, prototype, pilot, demonstratieproject en uiteindelijk volledige marktintroductie. Momenteel verkennen wij de mogelijkheden om krachten te bundelen in een groot Circulair Research en Development netwerk. In dat netwerk ontwikkelen corporaties samen met hun ketenpartners (zoals aannemers en installatiebedrijven), begeleid door kennisinstellingen, een portfolio van circulaire woningcomponenten (zoals daken, gevels, badkamers, keukens, installaties) die zowel bij nieuwbouw als renovatie ingezet kunnen worden. Doe je mee? ■

Gerard van Bortel is universitair docent Housing Management aan de TU Delft. Hij is lid van de raad van commissaris van woningcorporatie Rochdale op voordracht van de huurdersorganisatie en lid van het landelijk bestuur van de Woonbond.